

ЛЕКСИКОГРАФІЯ ТА МІЖМОВНІ ЗВ'ЯЗКИ

УДК 811.161.2'373.46:62

Олена Бурковська

Львівський національний університет імені Івана Франка

СИНОНІМІЯ ТА ВАРІАНТНІСТЬ У СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛІСІВНИЦТВА

© Бурковська О. Б., 2015

У статті простежено явища синонімії та варіантності в українській термінології лісівництва, виявлено специфіку подання синонімічних термінів лісівництва в «Російсько-українському словнику термінів лісівництва» (1980), визначено відмінності між термінами-варіантами й термінами-синонімами лісівництва, поділено синонімічні ряди за лексико-граматичними, фонетичними та словотвірними особливостями й зааналізовано синонімічні та варіантні терміни термінології лісівництва.

Ключові слова: українська мова; термін; лісівництво; синонімія; варіантність; лексичні, словотвірні та синтаксичні синоніми; фонетико-фонематичні, акцентуаційні, словотвірні, морфологічні та синтаксичні варіанти.

The article traces the phenomena of synonymy and variants in the Ukrainian forestry terminology, reveals the specificity of the terms and the terms variants presentation in “The Russian-Ukrainian dictionary of forestry terms” (1980), distinguishes between synonymous terms and term variants, presents the synonymic rows according to lexico-grammatical, phonetical, word-formative peculiarities, analyzes the synonymic terms and term-variants in the field of forestry.

Keywords: Ukrainian language; term; forestry; synonymy; variants, lexical, word-formative and syntactical synonyms; phonetic-phonemic, accentual, word-formative, morphological and syntactical variants.

Потребу аналізування термінологічної лексики лісівництва зумовлено браком спеціальних наукових розвідок, що описують процеси формування, особливості творення та функціонування термінологічного інструментарію для позначування фахових понять лісівництва. Окремі аспекти термінології лісівництва досліджували Н. Шило, В. Бондаренко, Л. Миклаш, В. Синьо, М. Мазепа, О. Гридчук, Л. Могильник, А. Бобко, О. Паніна, Н. Хижняк, Н. Библюк, Р. Рожанківський, В. Дерев'яно. Науковці зосереджували увагу переважно на функціонуванні окремих термінів у системі лісівничої та лісотехнічної термінології, на виявленні неточних лексико-стильових конструкцій в українській лісівничій термінології, а також вивчали цю термінологію на матеріалі інших мов,

акцентуючи на її прикладних аспектах. Однак явища синонімії та варіантності в українській термінології лісівництва ще не з'ясовано, що є нагальною потребою на сучасному етапі її розвитку.

Явище синонімії в галузевих термінологіях неводнораз досліджували вітчизняні науковці. Аналіз синонімії та варіантності здійснено в термінознавчих працях Т. Панько, І. Кочан, А. Коваль, Н. Заніздри, в українській науково-технічній термінології явища синонімії та варіантності описано в дисертаційних дослідженнях О. Мартиняк, Т. Михайлової, синонімію в сучасній українській термінології цукрового виробництва проаналізувала Л. Задояна, аналіз термінів-синонімів у текстах археологічних досліджень здійснила С. Локайчук й ін.

Мета статті – дослідити явища синонімії та варіантності в системі термінів лісівництва на основі «Російсько-українського словника термінів лісівництва» як першої лексикографічної праці з лісівництва. Мета передбачає розв'язання таких завдань: 1) простежити опис синонімів і варіантів термінів лісівництва на основі «Російсько-українського словника термінів лісівництва»; 2) виявити специфіку подання українських синонімічних відповідників до російських термінів лісівництва; 3) визначити відмінності між термінами-варіантами й термінами-синонімами лісівництва; 4) виділити синонімічні ряди за лексико-граматичними, фонетичними та словотвірними особливостями; 5) обґрунтувати можливість відбору із поданих українських синонімів найкращого відповідника; 6) зробити висновки про явища синонімії та варіантності в термінології лісівництва.

Мовознавці (А. Коваль, І. Кочан, О. Мартиняк, Т. Михайлова й ін.) неоднозначно оцінюють явище синонімії в термінології. Більшість науковців наполягає на її усуненні, хоча воднораз указує на неможливість повного вилучення синонімів із термінології. Як зазначає А. Коваль, «наявність синонімічних термінів у науковому стилі мови є, хоч і небажаним, але неминучим наслідком бурхливого розвитку науки і техніки» [5, с. 159]. На нашу думку, наявність синонімів у системі термінів лісівництва свідчить не про багатство мови, як у загальнонавчованій лексиці, а про складні процеси формування та становлення української термінології лісової галузі.

Від 1980 року маємо перше академічне лексикографічне видання з цієї галузі – «Російсько-український словник термінів лісівництва» (укл.: М. Галич, Л. Полюга, С. Постригань, С. Стойко й Н. Шило). Він містить 8 тисяч термінів, пов'язаних із лісівництвом і лісознавством, а також із лісовим господарством, лісокультурою справою, лісозахистом, обробленням деревини.

У словнику до російських термінів подано найадекватніші українські відповідники, наприклад: *браковка – бракування, б. леса – бракування лісу; бонитет – бонітет, -ту, б. лесонасаждения – бонітет лісонасадження* [13, с. 18; 18].

Автори словника часто до російських термінів подають українські відповідники-синоніми. Таке лексикографічне опрацювання можна трактувати неоднозначно. З одного боку, наявність синонімів негативно позначається на точності наукової мови, призводить до неоднозначності та неуніфікованості терміносистеми лісівництва, проте з другого – з'являється можливість вибору якнайдоцільнішого терміна. Пропонуючи декілька відповідників до російських термінів, укладачі словника створюють своєрідну термінологічну базу для вибору найадекватнішого відповідника, що відобразить всю багатоаспектність позначуваного поняття, лексичні та граматичні особливості термінів української мови загалом та лісівництва зокрема. Науковий аналіз синонімів цього словника дає можливість зрозуміти складні процеси формування термінології лісівництва, сприяє зоднаковленню та кодифікуванню української термінології лісівництва на сучасному етапі.

Про те, що явище синонімії негативно позначається на стандартизації термінології лісівництва свідчить уживання синонімів у Держстандарті, словниках, енциклопедії з лісівництва, науко-

вих працях. Наприклад, у сучасному «Лісотехнічному термінологічному словнику» (2014), одне поняття позначено різними термінами. Зокрема непослідовно використано один з основних термінів лісівництва – *рубання*. В окремих словникових статтях автори вживають термін *рубання*, напр., *огляд місця рубань* [8, с. 248], однак переважає термін *рубка*, напр.: *рубка суцільна, оборот рубки, очищення місця рубки* [8, с. 328, 245, 259].

Науковці вирізняють різні типи термінів-синонімів. Як зазначала Т. Панько, синонімічні терміни можуть стосуватися того самого денотата, проте матимуть відмінності в поняттєвому плані, відрізнятися ступенем сучасності та особливостями використання, є структурно неоднорідними (однослови, композити, словосполуки) та гомо- й гетерогенними (власне українські або створені на іншомовній основі) [11, с. 8].

В. Михайлова виокремлює три типи синонімічних відношень між назвами спеціальних понять за семантичним критерієм: абсолютні синоніми (терміни-дублети); відносні (різняються відмінною семою) та комплексні синоніми (синонімічний ряд має абсолютні й відносні синоніми) [10, с. 11].

Немає єдиного погляду щодо явищ синонімії та варіантності в термінології. Одні науковці вважають, що синонімія – це різновид варіантності (Т. Пристайко, В. Лейчик, Л. Малевич), інші навпаки стверджують, що варіантність – один із проявів синонімії в термінній лексиці (Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк). Є думки, що синонімія та варіантність у термінології – це різні явища, які варто розмежовувати (В. Даниленко, В. Молодець, С. Худолєєва, О. Радченко, Т. Михайлова). Розрізняє поняття варіантності та синонімії в термінології проф. І. Кочан. За визначенням науковця, варіанти терміноодиниць – це «паралельні форми існування мовної одиниці, що мають певні відмінності на рівні наголосу, фонем, морфем тощо», тоді як синоніми – «терміни зі спільним денотатом, але різною формою вираження, що мають тотожні або майже тотожні значення» [6, с. 15].

У системі українських термінів лісівництва, які функціонують як відповідники до російських терміноодиниць, вирізняємо такі види синонімів:

1) **Лексичні** синоніми – слова, різні звучанням і написанням, але близькі або тотожні значенням.

Серед лексичних синонімів простежуємо функціонування таких пар:

а) **запозичений термін – питомий український відповідник.**

Цікаво, що «Російсько-український словник термінів лісівництва» містить порівняно незначну кількість запозичених термінів-синонімів неслов'янського походження, напр.: *імпрегнація – просочування (деревини), індекс – покажчик, інстинкт – самозбереження* [13, с. 40, 78].

У сучасних виданнях їхня кількість значно більша, пор.: *(фактори) обмежуючі – лімітуючі, угруповання рослинне – фітоценоз, форма життєва – біоморфа, тип лісової ділянки – едапон* [7, с. 55–57]; *деревина – ксилема* [8, с. 97]. Це свідчить про те, що запозичення з інших мов, особливо англійськомовні, поширилися в термінології лісівництва в останні десятиріччя.

Термінознавці (Т. Кияк, І. Кочан, Т. Панько, Л. Симоненко, О. Іващишин й ін.) по-різному трактують роль запозичень в українській термінології. Л. Симоненко стверджує, що мова термінотворення «не може обійтися своїми власними ресурсами, тому термінологія багатьох галузей знань різних мов послуговується лексичними та словотворчими засобами високорозвинутих літературних мов» [14, с. 6]. Польський лінгвіст Е. Гродзінський зазначає, що не можна вважати синонімами іншомовне слово і його переклад, оскільки це одиниці різних систем [16, с. 123].

На нашу думку, міжнародні терміни й національні відповідники взаємозамінні, що є головною вимогою синонімії, напр.: *гігрофіт* – *вологолюб*, *ксилема* – *деревина* [8, с. 83, 97].

Однак за умови наявності в українській терміносистемі лісівництва автентичних відповідників перевагу треба надавати саме їм, напр.: *вологолюб*, *деревина*.

Уникнути небажаного накопичення найменувань одного поняття можливо, заступаючи запозичені терміни з непрозорою семантикою та нетиповим для української мови звучанням або словотвірною структурою питомими відповідниками. Наприклад, недоцільним вважаємо рівнобіжне вживання запозичених термінів на *-ці(я)*, які позначають явище, і власне українських термінів на *-анн(я)*, *-уанн(я)*, що є назвами процесу, напр.: *імпрегнація* та *просочування*.

б) українські терміни-синоніми. Наприклад: *рясність (плодів)* – *буяння*, *початок (ріки)* – *верхів'я*, *чинбар* – *дубильник*, *виращення* – *виховання (лісу)*, *деревина* – *колода*, *лісостан* – *деревостан*, *голка* – *шипілька* – *колючка* – *хвоїна (у хвойних)* [13, с. 18, 23, 30, 34, 39, 40].

Деякі українські синоніми-відповідники, засвідчені у словнику, мають відмінність у поняттєвому плані, тому вважати їх термінами-синонімами недоцільно. Так, семантично різними є лексеми *виховання* й *виращення*. Номен *виховання* має значення 'виращувати, навчаючи правил поведінки, даючи освіту; систематично впливати на культурний розвиток, світогляд, моральні принципи кого-небудь у певному напрямі', тобто дію спрямовано на істот, а слово *виращення* виражає значення 'дбайливо доглядаючи, сприяти ростові кого-, чого-небудь' [2, с.149]. З огляду на специфіку значення лише лексема *виращення* адекватно називає дію, яка стосується дерев і рослин, лісу або лісонасадження. Тому, вважаємо, лексеми *виховання* і *виращування* як компоненти складеного терміна *виховання (виращування) лісу* рівнобіжно функціонувати не можуть.

До російського терміна *бревно* подано українські відповідники *колода* і *деревина*. На нашу думку, лише термін *колода* адекватно передає поняття 'відрізок стовбура дерева, або круглий діловий сортимент, що використовується як сировина для виробництва пиломатеріалів' [8, с. 172]. Лексема *деревина* в українській мові має значення 'складна провідна структура, частина провідного пучка, що забезпечує транспорт води і розчинених у ній мінеральних речовин знизу вгору (від коренів до листків), а також виконує механічну функцію' [8, с. 97]. Отже, це слово називає складники колоди, і може бути відповідником до російського терміна *древесина*.

Потрібно чітко розрізняти терміни, які перебувають у родо-видових відношення, наприклад, *деревостан* і *лісостан*. Як синоніми подає їх Українська енциклопедія лісівництва у значенні 'ділянка лісу, однорідна за переважаючою породою, віком та ін. таксаційними показниками і різко відмінна від сусідніх' [15, с. 211]. Держстандарт із лісівництва описує лише поняття *деревостан*, де наведено, як довідковий його синонім *деревостій* (російська калька мови, яку було накинуто до мови фахівців та науково-довідкової літератури після 30-х років ХХ ст.) у значенні 'сукупність дерев, що є основним складником лісу' [3, с. 7]. Розрізняє ці поняття «Лісотехнічний термінологічний словник», де визначено, що термін *деревостан* має значення 'сукупність дерев на певній ділянці лісу, яка є основним компонентом *лісостану*' [8, с. 100]. Отже, термін *деревостан* має ширше значення, ніж термін *лісостан*, тому вважати їх синонімами недоцільно.

Особливої уваги потребують терміни синонімічного ряду *голка* – *шипілька* – *колючка* – *хвоїна*. Великий тлумачний словник сучасної української мови одним із значень слова *голка* подає 'лист хвойних дерев, колючка або гострий росток інших рослин' [2, с. 250]. Термін *колючка* теж має декілька значень, одне з яких 'який-небудь орган рослини, чи якась частина його стебла, листа і т. ін., що являє собою загострене утворення'. Термін *шипілька* виражає значення 'листок хвойної рослини,

хвоїнка // У деяких рослин – колючка, шип' [2, с. 1629]. Як зазначають укладачі терміно-логічного словника «Лісівництво», «синонімами вважаються терміни *хвоя* і *шпильки*, але в тлумач-ному словнику української мови приклади вживання слова *хвоя* – із джерел кінця ХХ ст., слова *шпильки* – із джерел давніших. *Шпилькові дерева* звучить, здається, краще, ніж *хвоїні дерева*» [7, с. 6]. У «Лісо-технічному термінологічному словнику» фіксуємо лише терміни *хвоя* у значенні 'голчасте листя хвойних дерев' та *хвоїнка* 'голчастий листок, тобто листок з голчастою пластинкою представників підкласу хвойних класу соснових...' [8, с. 391]. Отже, терміни *голка* – *шпилька* – *колючка* мають тотожне значення 'загострене утворення у рослини', а лексема *хвоїна* виражає вужче значення 'загострене утворення у хвойних рослин'. З огляду на таку особливість значення ці терміни недоцільно вважати синонімами.

2) **Словотвірні** синоніми – слова, близькі або тотожні значенням, які мають відмінності на рівні словотворення.

Науковці пропонують поділяти словотвірні синоніми на омоосновні (одноосновні) синоніми, у яких до однакових твірних основ приєднано різні щодо звукового складу, та гетероосновні синоніми – рівнозначні назви одного поняття, де відмінним є і твірні основи, і словотворчі афікси [4, с. 58]. О. Мартиняк до гетероосновних словотвірних синонімів зараховує ще й ті, які «різняються лише твірними основами і мають однакові словотворчі афікси, адже визначальним для зарахування слів до словотвірних синонімів є тотожність словотвірного значення» [9, с. 82].

У системі термінів лісівництва словотвірні синоніми можна поділити на омоосновні й гетероосновні:

а) **одноосновні (омоосновні)** словотвірні синоніми: *оранка* – *орання*, *окуліровка* – *окулірування*, *вивіз* – *вивезення* – *вивізка*, *вируб* – *вирубка* – *вирубубання*, *дрань* – *дранка*, *деревостан* – *деревостій*, *трухлість* – *трухлявість*, *вимірник* – *вимірювач*, *приживлюваність* – *приживаність*, *кам'яний* – *камінний*, *вапняний* – *вапнистий*, *огорожа* – *загорожа*, *висихання* – *усихання*, *дешифрування* – *розшифрування* [13, с. 23, 24, 30, 32, 34, 39, 41, 63, 67, 76].

Останніми роками в науковому мовленні стають нормативними терміни, створені за українськими словотвірними моделями. Тому із словотвірних синонімів *дешифрування* – *розшифрування* доцільно надавати перевагу терміноодиниці з питомим афіксом *роз-*, сприяючи таким чином утвердженню в галузевій термінології власне українських лексем.

Не варто вважати взаємозамінними терміни на зразок *оранка* – *орання*, *окуліровка* – *окулірування*, *вивезення* – *вивізка*, *вирубка* – *вирубубання*, оскільки в українській мові іменники на *-нн(я)* позначають дію (процес), а деривати з суфіксом *-к(а)* виражають значення «наслідок дії», «об'єкт», «місце», «величина» тощо. Отже, ці терміни потрібно чітко розрізняти і на позначання процесу чи дії використовувати терміни на *-нн(я)*, напр.: *орання*, *окулірування*, *вивезення*, *вирубубання*, *рубання*.

Цікаво, що в «Російсько-українському словнику термінів лісівництва «функціонує лише термін *рубка* (*лісу*)», тоді як Державний стандарт України «Лісівництво: терміни та визначення» (1997 р.) подає синоніми *рубка* та *рубання* [3, с. 6]. У лісознавстві існують різні погляди щодо використання термінів *рубання* та *рубка*. Укладачі термінологічного словника «Лісівництво» (2013) розрізняють ці терміни: «За Державним стандартом «Лісівництво. Терміни та визначення (ДСТУ 34404–96) *рубання лісу*, *рубка лісу* – це «рубання та видалення дерев з лісу». Але *рубання* – дія зі значенням рубати... *Рубка* ж лісу – технологічний процес, який саме і завершується видаленням дерев з лісу» [7, с. 5]. На нашу думку, терміни *рубка* і *рубання* позначають той самий процес, їх можна вважати словотвірними синонімами, але з двох синонімів варто залишити у фаховому мовленні термін

рубання. Звичайно, якщо термін не відповідає визначеному поняттю, потрібно запропонувати інший варіант назви. Цю думку поділяють Н. Библиук і Р. Рожанківський, які стверджують, що віддієслівні іменники на *-к(а)* «в українській мові практично не вживаються. Українською мовою нормативно називають дію (процес) іменниками на *-ння*, а вислід дії – переважно безсуфіксними іменниками» [1, с. 14]. Науковці радять змінити термін *рубка* на *рубання*, наприклад: *рубка головного користування* → *суцільнолісосічне рубання, рубка догляду* → *доглядне рубання* [1, с. 15].

Як синоніми функціують у словнику іменники, утворені від форм доконаного і недоконаного виду дієслів, наприклад, *вирублювання – вирублення, використання – використання, винищування – винищення, випаровування – випарування, витягування – витягання, досліджування – дослідження, загартовування – загартування, заселення – заселення, знищування – знищення* [13, с. 24, 36, 37, 40].

У «Російсько-українському словнику термінів лісівництва» привертають увагу терміни, компонентом яких є прикметникова основа. Їх побудовано за моделлю українських дієприкметників активного стану теперішнього часу, напр.: *взаємовиключаючий, живородячий, всмоктуючий, висаючий, денітрифікуючий* [13, с. 20, 23, 29, 35]. Відомо, що в термінознавстві сьогодні утверджується тенденція уникати не властивих українській мові конструкцій з активними дієприкметниками теперішнього часу як калькованих з російської мови. Тому доцільно, на нашу думку, заступити такі терміни нормативними, у структурі яких є віддієслівні прикметники або описовими конструкціями, наприклад: *взаємовиключний, живородний, всмоктувальний, висисний, денітрифікаційний*.

Не варто вважати синонімами й терміни, які утворено від різних частин мови на зразок *денітрифікуючий денітрифікаційний*. Їхню семантику сформовано на основі семантичної структури мотивувального слова і вона не вкладається в поняття синонімії, пор.: *денітрифікувати* → *денітрифікуючий* «який виконує дію ‘відновлення мікроорганізмами нітратів ґрунту до азоту’ [2, с. 284], названу мотивувальним словом» і *денітрифікація* → *денітрифікаційний* «який стосується процесу ‘відновлення мікроорганізмами нітратів ґрунту до азоту’ [2, с. 284], названого мотивувальним словом».

У системі українських термінів лісівництва фіксуємо випадки подання як термінів-синонімів слів із суфіксами здрібності та їхніх твірних, що зумовлено явищем десемантизації суфіксів, напр.: *верхівка – вершечок, канава – канавка* [13, с. 42, 51].

б) **гетероосновні** словотвірні синоніми: *борошністість – мучністість, засміченість – забур’яненість, різночасність – неодноразовість, родючість – крилатість – розлогість – гіллястість, пошкодження – ураження – псування, стебління – стовбуріння* [13, с. 37, 39, 57, 71, 80, 81].

Як зазначає О. Мартиняк, серед цих паралелей «важко обрати один нормативний термін, адже вони мають тотожні значення. Перевагу можна надати тим словам, які частіше вживають в українській науково-технічній термінології» [9, с. 82]. Так, гетерогенні синоніми, утворені від різних твірних прикметникових основ з допомогою суфікса *-ість*, мають загальне словотвірне значення “опредметнена ознака”, напр.: *борошністість – мучністість – карликовість, засміченість – забур’яненість, різночасність – неодноразовість, родючість – крилатість – розлогість – гіллястість*. Розмежувати ці терміни потрібно за функційними стилями.

У «Російсько-українському словнику термінів лісівництва» вирізняємо гетерогенні терміни-синоніми власне українського походження із загальними словотвірним значенням «опредметнена

дія», що утворено від синонімічних дієслів за допомогою суфіксів *-енн(я)*, *-інн(я)*, напр.: *пошкодження – ураження, стебління – стовбуріння*.

3. **Синтаксичні** синоніми осягають як словосполучки, так і різнорівневі синоніми, де рівнобіжно функціують одиниці лексичного та синтаксичного рівнів, із яких виокремлюємо синонімічні пари, що відображено одноосновним словом – словосполучкою: *стовбурчитися – стелитися – іти в стовбур, замілий – покритий мохом* [13, с. 37, 39] та аббревіатурою – словосполучкою: *агролісгосп – агрорімічне лісове господарство, лісоохорона – лісова охорона, госпрозрахунок – господарський розрахунок* [13, с. 16, 50, 105].

Також синтаксичні синоніми виявлено в номенклатурі лісівництва, де часто рівнобіжно функціують два найменування, один з яких є ботанічною назвою латинського походження, а інший – українським відповідником, напр.: *робінія звичайна – біла акація (84), хаменерій вузьколистий – іван-чай* [13, с. 84, 105].

У термінології лісівництва, як і в літературній мові загалом, фіксуємо варіанти мовних одиниць. Як зазначає О. Радченко у дисертаційному дослідженні «Мовна норма і варіантність в українській науковій термінології», варіантність – структурне явище, синонімія – семантичне [12]. Варіантність передбачає зовнішню (формальну) видозміну терміна без зміни його значення.

Варіантні терміни лісівництва бувають різних рівнів: фонетико-фонематичні, акцентуаційні, словотвірні, морфологічні та синтаксичні.

1) **фонетико-фонематичні** варіанти – звукові різновиди терміна, що не порушують принципу тотожності його словотвірної структури, лексичного і граматичного значень, напр.: *життєвий – життьовий, голчастий – голчатий, огорожа – огорода, дерново-лучний – дерново-луговий, деревина анісова – деревина ганусова* [13, с. 30, 32, 35, 39];

2) **акцентуаційні** варіанти – терміни, що різняться місцем наголосу, напр.: *заказник – заказнік, розкидати – розкидати* [13, с. 36, 80];

3) **словотвірні** варіанти – спільнокореневі похідні, утворені за допомогою варіантних суфіксів, напр.: *бракувальник – браківник, лісосадивний – лісосадильний* [13, с. 18, 50].

Погоджуємось із твердженням О. Радченко, що у термінології «спільнокореневі одиниці, ідентичні за денотатом і сигніфікатом, із синонімічними афіксами або відмінні наявністю-відсутністю певного афікса, доцільно вважати варіантами того самого терміна» [12]. Цими ознаками словотвірні варіанти відрізняються від словотвірних синонімів у термінології.

4) **морфологічні** варіанти – терміни, яким притаманна варіантність граматичних категорій на рівні роду або числа, напр.: *спад – спади́на, похил – похилі́сть, закруток – закру́тка (дефект деревини), осокі́рник – осокори́на, висадки – висадо́к* [13, с. 24, 36, 65, 73];

5) **синтаксичні** варіанти – словосполучки, що різняться або порядком розташування компонентів, або заміною одних форм вираження синтаксичних функцій іншими. У «Російсько-українському словнику термінів лісівництва» синтаксичних варіантів-термінів не зафіксовано, проте в термінології лісівництва такі терміни функціують, напр.: *рубки формування ландшафту – ландшафтні рубки* [8, с. 328; 193], *групово-вибіркова рубка – рубка групово-вибіркова* [7, с. 21, 57].

Отже, дослідження явищ синонімії та варіантності допомагає осмислити складні процеси формування та розвитку української термінології лісівництва, сприяє її уніфікації, стандартизації та кодифікації. Порівняння з лісівничими термінами російської мови дає змогу по-новому осмислити потребу творення українських термінів за власними словотвірними моделями й визначити шляхи зменшення впливу російської мови на процеси термінотворення в українській мові.

На сучасному етапі розвитку термінології лісівництва явища синонімії та варіантності потребують подальшого детального опрацювання задля розв'язання практичних завдань розвитку фахової термінографії та створення науково-навчальної літератури з лісівництва.

Библюк Н. Про сучасний стан української термінології (на прикладі лісотехнічної) / Н. Библюк, Р. Рожанківський // Вісник Держ. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2000. – № 402. – С. 13–19. 2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. і голов. ред. В. Бусел. – К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с. 3. ДСТУ 3404-96. Лісівництво. Терміни та визначення. – К. : Держстандарт України. – 43 с. 4. Ковалик І. Синонімія і омонімія в межах словотворення / І. Ковалик // Доповідь та повідомлення ЛДУ / відп. ред. С. Гребінський. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1957. – Вип. 7. – Ч. I. – С. 56–58. 5. Коваль А. Синоніміка в термінології / А. Коваль // Дослідження з лексикології й лексикографії. – К., 1965. – С. 157–168. 6. Кочан І. Варіанти і синоніми термінів з міжнародними компонентами / І. Кочан // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми укр. термінології». – 2008. – № 620. – С. 14–19. 7. Лісівництво. Термінологічний словник / В. Бондаренко, С. Землинський, Л. Коній та ін. / за ред. Г. Криницького. – Л. : Вид-во НЛТУ України, 2013. – 70 с. 8. Лісотехнічний термінологічний словник : український, російський, англійський / за ред. Ю. Туниці, В. Богуслаєва. – Л. : Піраміда, 2014. – 967 с. 9. Мартиняк О. Гетероосновні словотвірні синоніми в українській науково-технічній термінології / О. Мартиняк // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки». – 2013. – Кн. 3. – С. 81–85. 10. Михайлова Т. Семантичні відношення в українській науково-технічній термінології : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. Михайлова. – Х., 2002. – 20 с. 11. Панько Т. Системний статус синонімії у суспільствознавчій термінології східнослов'янських мов / Т. Панько // Мовознавство. – 1986. – № 4. – С. 7–16. 12. Радченко О. Мовна норма і варіантність в українській науковій термінології : Дисертація на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук за спец. 10.02.01. – українська мова. – Х., 2000. – 203 с. 13. Російсько-український словник термінів лісівництва / за ред. П. Погребняка, С. Стойка. – К. : Наук. думка, 1980. – 160 с. 14. Симоненко Л. Українська наукова термінологія : стан та перспективи розвитку / Л. Симоненко // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. – К., 2001. – Вип. IV. – С. 3–8. 15. Українська енциклопедія лісівництва : у 2-х т. / за ред. С. А. Генсірука. – Л. : НВФ «Українські технології», 1999. – Т. 1. – 464 с. ; 2007. – Т. 2. – 470 с. 16. Grodziński E. Językoznawcy i logicy o synonimach i sinonimii : stadium z pograniczadwóchnauk / Eugeniusz Grodziński. – Wrocław : Wyd. PAN, 1985. – 260 s.